

ITINERARI 7

MONTBLANC - GANDESA (185 KM)

Comarques: Conca de Barberà / Priorat / Ribera d'Ebre / Terra Alta

1. Montblanc

Què veure?

L'itinerari 7 comença a la ciutat de Montblanc, capital de la comarca de la Conca de Barberà. Contemplareu les Muntanyes de Prades i el Parc Natural del Montsant. Continuareu fent una visita a la comarca del Priorat i travessareu la comarca de la Ribera d'Ebre. Finalment us arribareu a la comarca de la Terra Alta, terra de vi de gran qualitat i grau! Montblanc té uns 7.500 habitants. És una de les ciutats medievals més destacades de la Catalunya Nova. Té un perfil inconfusible pel seu recinte emmurallat (s XII) que és una obra mestre de fortificació militar medieval. Perfectament conservat amb les seves trenta-quatre torres. Amb quatre portals o baluards, corresponents als quatre punts cardinals, d'accés al clos medieval emmurallat més un cinquè portal per a ús de l'autoritat civil. No cal dir que el millor és passejar-se pel nucli històric i aturar-se en alguns dels moltíssims monuments medievals d'ordre civil, religiós o militar: El Palau Reial, Pont vell, Molí dels Capellans i diversos esplèndids casals i palaus nobles, els banys públics etc. La majestuosa i basilical Església de Sta. Maria la Major (s. XIV), l'antiga església de St. Marçal (s. XIV). I un llarg etc. Hi passa el riu Francolí. Visiteu la web de l'Ajuntament: www.montblanc.cat.

Allotjament

Masia del Cadet (L'Espluga de Francolí)***

2. Monestir de Poblet

Què veure?

En sortir de Montblanc heu de prendre la carretera N 240 fins a L'Espluga de Francolí i allí prendre la carretera T 700 que us portarà fins al Monestir de Poblet, segona parada del vostre Itinerari.

El Monestir cistercenc de Sta. Maria de Poblet és un llibre d'història fet amb pedres. Fou fundat al s. XII per Ramon Berenguer IV Comte de Barcelona i Rei d'Aragó sobre les terres cedides a tal fi al Monestir de Fontfroide a Llenguadoc. Els monjos es dedicaren a la vinya, a l'oli i a l'explotació dels immensos boscos de la Serra de Prades. Bastiren al llarg

dels segles un conjunt emmurallat monumental, veritable museu de l'art de la construcció de tots els estils i la seva figura de conjunt és bellíssima i produeix una magnífica impressió de puresa cistercenca. Protegit pels Reis de la Corona d'Aragó i Catalunya, n'esdevingué el mausoleu de la dinastia Catalana. Cal fer-hi una visita tranquil·la i contemplar les moltes peces que componen aquest llibre d'història fet de pedres: les diverses Portes, el palau del Rei Martí, el claustre gòtic amb un preciós pavelló amb la font de les ablucions, la sala capitular, l'església romànica, el celler etc. A primers del s. XIX va sofrir una malaurada devastació i un saqueig irreparable de pedres i llibres. Durant el s. XX i gràcies a la iniciativa privada i pública es va refer en la seva pràctica totalitat i ara torna a tenir vida monacal activa (des de 1940), esplendor arquitectònic i projecció espiritual, social i turística. Val a dir que Poblet és Patrimoni de la humanitat, declarat per la UNESCO. Visiteu la web oficial del Monestir: www.poblet.cat.

Allotjament

Hostatgeria de Poblet (Vimbodí)

3. Prades

Què veure?

En sortir del Monestir de Poblet preneu la carretera TV 7002 fins a Vimbodí, seguireu la carretera TV 7004 en direcció a Vilanova de Prades i allí la TV 7005 fins a arribar al poble de Prades.

Bosc. Durant el trajecte haureu travessat una bona part de les muntanyes de Prades que són una extensa massa boscosa que cobreix la major part del territori, llevat d'alguns camps de conreu de cereals i avellanes. Sobretot veurem rouredes de diversos tipus, alzinars, garrics, pinedes i boix grèvol. També hi trobarem castanyers que produeixen taques de colors avinagrats i groguencs quan arriba la tardor.

Prades. Poblet petit, amb carrers estrets i curvilinis propis de la configuració medieval. La plaça porxada, l'església de Sta. Maria la Major (s. XII) de pedra vermellova, el castell i la resta de muralles són els elements més destacables. A la plaça hi ha la coneguda Font renaixentista de pedra roja i forma esfèrica amb quatre sortidors que indiquen els quatre punts cardinals. Ha esdevingut el símbol de la vila. Visiteu la web de l'Ajuntament: www.prades.cat.

4. Siurana

Què veure?

Per la carretera T 701 sortireu de la vila de Prades fins a trobar la carretera C 242 que us portarà fins a Cornudella de Montsant. Haureu entrat en la comarca del Priorat. A la vostra dreta veureu la majestuosa Serra de Montsant que és Parc natural des de l'any 2002.

Des de Cornudella de Montsant surt una carretera de 8 kms. que us menarà fins a Siurana. En el trajecte veureu els barrancs flanquejats de parets rocoses verticals de color ocre i rosa molts apreciades pels escaladors d'arreu del món. Siurana és un poblet posat a sota de la roca puntera de la serra que fou en altre temps castell sarraí inexpugnable fins al s. XII. Queden uns restes importants i una església romànica preciosa en la seva simplicitat. Les cases del carrer major, de pedra porten a la proa de la serra on es pot contemplar una vista total i impressionant de la serralada del Montsant i una extensa vista sobre la comarca del Priorat. A fons de la vall hi ha el riu Siurana que forma un pantà. La visita a Siurana és inoblidable.. i gairebé additiva!

5. Escaladei

Què veure?

Siurana és un cul de sac per tant haureu de retornar a Cornudella de Montsant per la mateixa carretera i a Cornudella prendre la carretera TV 7021 en direcció a Escaladei.

Escaladei fou un Monestir Cartoixà fundat al s. XII, regit per un Prior i d'aquí li ve el nom de tota l'actual comarca del Priorat. Històricament, el nom de Priorat constituïen les terres sota la jurisdicció de la Cartoixa prioral i que inicialment eren els termes municipals de sis pobles: Gratallops, Porrera, la Vilella Alta, Torroja, Poboleda i la Morera de Montsant a més del massís del Montsant. Els monjos de la Cartoixa van introduir el cultiu del vi i durant segles les aspres terres del Priorat al peu de la Serra del Montsant, van produir una gran quantitat de vi de graduació impressionant. Això és degut al fet que la geologia del Priorat és primària formada per pissarres de fàcil descomposició que s'anomena pedra llicorella. Aquest és un dels factors, juntament amb els vents de mestral i el sol intens d'estiu, que produeixen els vins forts i substanciosos del Priorat. Com que ens trobarem la llicorella per tot el recorregut del Priorat és bo descriure-la amb les inspirades paraules del nostre escriptor Josep Pla: "Les pissarres de Priorat tenen molt més color: al costat del to negre, d'una qualitat de quitrà lluent, apareixen els tons ferruginosos, rovellats i brillants, càlids i això produeix una mescla de sang en procés de coagulació".

Cal visitar la Cartoixa d'Escaladei, refeta en part i fer el circuit a peu que us porta fins al Bonrepòs des d'on tindreu una vista perfecta del Montsant i de la vall.

Són famoses les Ermites del Montsant –setze en total– que són accessibles des de diversos pobles del Priorat. Si algú vol fer alguna excursió a alguna d'aquestes enlairades ermites, té el premi assegurat. Les vistes de barrancs, tossals, valls, penya-segats, amfiteatres naturals i boscos són inoblidables.

Per la carretera a Escaladei haureu passat pel poble de Morera de Montsant, alterós, lluminós i envoltat del silenci de la Serra del Montsant a la seva esquena. Es un conegut punt de sortida d'excursions pel Parc del Montsant per senders ben senyalitzats. Visiteu la web de l'Ajuntament: www.morera.altanet.org.

6. Porrera-Gratallops

Què veure?

Des d'Escaladei prendreu la carretera T 702 a Poboleda fins a trobar la carretera comarcal TP 7402 que us portarà a Porrera i Gratallops passant per Torroja del Priorat.

Aquí us proposem de fer pacientment la carretera anguilejant que va de Porrera a Gratallops per copsar el paisatge del Priorat que és una meravellosa combinació de país aspre, abrupte, rocallós, costerut però convertit en una mena de jardí d'oliveres, ametllers però sobretot de vinya amb tots els plans geomètrics imaginables: en terrasses o en feixes en els fondals però inclinats, costeruts pujant amunt pels vessants pedregosos (llicorella) de les muntanyes. En les estacions de l'estiu i tardor aquest aspre paisatge es transforma en un quadre fascinator de colors verdosos o grocs, vermellosos, avinagrats depenent de l'estació i del tipus de sarmen de cada vinya. També veureu les innumbrables parets baixes de pedra seca per esgraonar els vessants i fer-ne feixes o bancals planers, obra de dotzenes de generacions de pagesos. Si a mig camí voleu fer una petita excursió de 15 minuts i pujar a l'ermita de la Mare de Déu de la Consolació (s XII-XIV) podreu contemplar una bellíssima combinació de colors, jardineria, botànica i geologia. En el recorregut trobareu cellers de vi molt ben dissenyats, per poder fer un tast de vi i fins i tot sojornar voltats de vinyes.

Gratallops és un poblet que abans del flagell de la fil·loxera era un dels pobles més rics de la comarca. Conserva encara l'aspecte d'un poble gran, amb carrers amples empedrats i cases pairals de bones proporcions, que conserven els antics portals adovellats. L'església de St. Llorenç (s. XVIII) és l'edificació més destacada.

El mateix es pot afirmar del poble de Porrera. Són curiosos els abundants rellotges solars del poble del s. XIX. Visiteu la web dels Ajuntaments: www.porrera.org i www.gratallops.altanet.org

Allotjament

Buil & Giné S.L. (Gratallops) Hotel i Celler****

Trossos del Priorat S.L. (Gratallops) Hotel i Celler****

7. Falset

Què veure?

De Gratallops prendreu la carretera T 710 fins a Falset, capital de la comarca del Priorat, destinació d'aquesta etapa del vostre Itinerari.

Falset és la capital administrativa del Priorat. És el municipi més poblat de la comarca (2.838 habitants) amb un mercat setmanal ben concorregut. Com tots els pobles d'aquest vell país, és un poble carregat d'història. Al s. XII ja hi havia el Castell residència dels comtes de Prades que va ser, entre altres coses, el bressol de dues reines catalanes: Elionor de Prades, reina de Xipre i de Jerusalem, i Margarida de Prades, reina d'Aragó i última reina de la dinastia de Barcelona com a esposa de Martí l'Humà.

Cal recomanar una visita pausada al Castell del Vi, ubicat en el recinte de l'antic Castell comtal, que és un modern i interactiu centre d'informació i exposició de la comarca del Priorat i sobretot dels seus apreciats vins. Visiteu la web de l'Ajuntament: www.falset.org.

Allotjament

Hotel-Hostal Sport (Falset)****

Hotel-Restaurant Lotus Priorat (Falset)***

8. Gandesa

Què veure?

A Falset prendreu la carretera N 420 en direcció a Mora d'Ebre (5.000 habitants) capital de la comarca de Ribera d'Ebre, travessada de nord a sud pels meandres del riu Ebre. La Ribera d'Ebre és, com el seu nom indica, una ampla vall en la que tot gira entorn de la immensa corrent del riu: hortes, oliverars, camps, boscos, pobles i vilatges amb tota la seva agricultura i indústria.

A Móra d'Ebre, podeu pujar al castell de Móra, d'origen sarraí, i contemplar unes excel·lents panoràmiques sobre el riu i bona part de la Comarca amb el perfil de les Serres de Pàndols-Cavalls a l'oest. A continuació us dirigireu al poblet de Miravet per la carretera T 324. Aquest és un vilatge petit de carrers estrets carregats d'història que s'enfila des

del riu per la part rocosa de la muntanya. Al cim de la muntanya hi ha el famós i colossal castell de Miravet d'origen sarraí i després cedit a l'Orde dels Templers amb recintes del s. IX i XII, reconstruït en bona part i obert al públic. El castell està estratègicament situat davant un meandre espectacular de gairebé una semicircumferència i domina i controla visualment tant les terres planes com el passatge del riu.

A Miravet encara es conserva "El pas de la barca" que és una barcaassa que transporta persones i alguns vehicles de riba a riba del riu Ebre. Es una manera arcaica de travessar el riu sense pont i actualment sobretot un atractiu turístic pintoresc i pràctic!

Si voleu conèixer, però, el riu Ebre de prop haureu de considerar la possibilitat de fer "la Ruta en piragua per l'Ebre, des del pas de la barca a Miravet fins al vilatge de Benifallet" Diuen que és el tros més bonic de l'Ebre català. Es una petita aventura a l'abast de tothom. Des de l'aigua, i enduts suaument pel corrent i amb l'ajuda del vostre rem, veureu desfilars estampes de gran bellesa paisatgística (boscors de ribera, roques, barrancs, illes fluvials) històrica (castells, molins i vilatges) i sobretot sentireu l'emoció del pas del riu encaixonat entre les muntanyes de Cardó i els contraforts de la Serra de Pàndols-Cavalls. Experiència inoblidable!!

Un cop retornats a Miravet i refets de l'aventura, prendreu la carretera T 324 i us dirigireu al poble de Pinell de Brai, entrats ja a la Comarca de la Terra Alta. Allí hi trobareu una joia arquitectònica de visita obligada: El celler de la cooperativa construït per l'arquitecte Cèsar Martinell l'any 1918 per encàrrec d'uns quants propietaris de terres de cultiu de la vinya i l'olivera.

Aquest meravellós Celler, juntament amb el de Gandesa, necessita una breu introducció:

Terra Alta

La Terra Alta era, com moltes comarques de Catalunya, terra de vinya, d'olivera i d'ametllers. La plaga catastròfica de la fil·loxera va destruir i arrasar la vinya francesa a la segona meitat del s. XIX i es va estendre implacablement per Catalunya començant per l'Empordà a finals del s. XIX i la resta de Catalunya a primers de s. XX. Fins que no es va tornar a empeltar la vinya sobre peu de sarment d'origen americà (resistent a la fil·loxera), tot el cultiu de la vinya va sofrir una crisi humana i econòmica sense precedents històrics. El camp es va empobrir i els pobles rurals es van despoblar. No obstant això, no tothom va abandonar el camp i els que es van quedar de bon grat o per força, propietaris gran, petits o masovers, van veure que la única forma de sobreviure era unint les forces: va néixer el cooperativisme agrícola que va revolucionar el camp i engegar la seva modernització. La unió fa la força. Aquest fet social va tornar a dinamitzar el camp, apujar l'autoestima dels pagesos i recuperar la producció. L'eufòria després de la tempesta, l'esperit emprenedor de les cooperatives i els estils imperants en l'arquitectura i l'enginyeria, van pro-

duir com a resultat uns cellers espectaculars al mig d'un paisatge rústic i en uns vilatges modestos. A la Terra Alta hi ha dos Cellers cooperatius de vi i d'oli, anomenats pel poeta català Angel Guimerà "Catedrals del vi", d'estètica Modernista, però de funcionament Noucentista, exemples d'una avançada enginyeria industrial agrícola al servei de la millora de la productivitat, racionalització i qualitat del vi i de l'oli de la regió. L'arquitecte de totes dos Cellers va ser Cèsar Martinell, deixeble d'Antoni Gaudí, que va perseguir i aconseguir unir la utilitat, l'economia i l'estètica, utilitzant materials senzills (el totxo o maó d'argila) i solucions elegants (arcs parabòlics, rajola i ceràmica d'embelliment).

Dit això, entreu a visitar personalment el Celler de Pinell de Brai i us traureu el barret!!

Horta de Sant Joan

D'allí proposem prendre la carretera N230b per empalmar amb la T 333 fins arribar al poble de Horta de Sant Joan, després de travessar la rocallosa Serra de Pàndols. Aquest poblet petit (1.200 habitants), carregat d'història, rural, majorment agrícola i ramader es troba situat dalt d'un turó des d'on es pot contemplar un paisatge de cultiu de cereals, oliveres, ametllers i molta vinya, boscos i com a teló de fons els massissos alterosos dels Ports de Beseit. El nucli medieval és atractiu: carrers estrets, plaça de l'església porxada, l'Ajuntament renaixentista etc. Una visita ineludible és la baluerna impressionant del Convent de Sant Salvador (o de la Mar de Déu dels àngels) dels ss. XIII-XVII al peu del tossal immens de Santa Bàrbara a 2 kms. del poble.

Horta de Sant Joan també és conegut per l'empremta del pintor Pablo Picasso. El pintor hi va passar dues temporada de joventut i va deixar escrit: "Tot el que sé ho he après a Horta". Hi ha el Centre Picasso d'Horta en homenatge a qui va immortalitzar el poble. La personalitat del poblet, el paisatge, la vinya de la Terra Alta, l'accés als Ports de Beseit han fet que el volum de turisme hagi augmentat força en els darrers anys.

Des d'Horta us proposem fer una mica d'exercici i emprendre la Via Verda de la Terra Alta en bicicleta des d'Arnes fins a Pinell de Brai (25 kms) de lleugera pendent seguint el traçat del que fou ferrocarril de la Vall de Zafan i que havia d'unir el Municipi de la Puebla de Híjar (Aragó) i el mar mediterrani a Tortosa. Va estar en servei uns 30 anys i finalment es va tancar la línia fèrria el 1973. Ara està habilitada amb molt d'encert com a Via Verda per a gaudi d'excursionistes i ciclistes aficionats. La travessa és memorable, ponts estil pel·lícules Harry Potter, túnels, boscos, espadats i a mig camí una parada obligada a l'estret de Fontcalda amb el Santuari de la Font Calda. Unes passarel·les arran de roca permeten l'accés al gorgs preciosos del torrent. Zona de pícnic i de bany. També s'hi pot arribar amb cotxe. El paratge és d'una bellesa extraordinària.

Acabada la vostra aventura, us podeu dirigir al poblet de Bot (que ja haureu vist en la vostra ruta ciclista) des d'Horta de Sant Joan per la carretera T 334. Allí podeu visitar la cooperativa del vi i l'oli per instruir-nos sobre la vinya de la Terra Alta (garnatxa sobretot)

i l'extraordinari esforç que ha fet i està fent per aconseguir uns vins i olis de màxima qualitat.

Finalment us dirigireu a Gandesa, capital de la comarca, per la carretera TV 3531. Allí visitareu l'altre Catedral del vi de Cèsar Martinell (cooperativa agrícola) i donareu per acabat el vostre Itinerari 7 acompanyant el vostre repàs amb un bon vi de la Terra Alta, si no sou especialment abstemis!!. Visiteu la web dels Ajuntaments: www.gandesa.cat i www.hortadesantjoan.cat.

Allotjament

Can Josep (Bot)^{***}

Les Capçades (Horta de Sant Joan) ^{****}